

TEMA 3 ROLLSPEL

Selma

I det här rollspelet ska deltagarna träna på att bemöta och fråga elev om våld. Rollspelet utgår från ett scenario där sexåriga Selma berättar i samlingen att pappan använder våld.

Syfte och mål med rollspelet

Syftet med rollspelet är att deltagarna ska få

- öva på att ställas inför svåra och känsliga situationer
- tillämpa sin inhämtade kunskap genom att öva på att bemöta en elev och prova frågor som de kan ställa när det finns misstanke om våld
- dela med sig, reflektera och diskutera sina egna erfarenheter och kunskap om att bemöta och fråga elever om våld.

Målet med rollspelet är att deltagarna ska ha provat den särskilda kommunikation som det handlar om när det gäller att fråga en elev om våld. Deltagarna ska bli medvetna om att frågorna ska handla om två saker:

- att bekräfta elevens upplevelser
- att följa upp situationen för att få mer information om vad som kan ha hänt.

Det finns olika alternativ hur du delar informationen till gruppen:

Alternativ 1

Du låter gruppen själv ta del av materialet, delar ut anvisningarna och låter dem själva planera upplägget.

Alternativ 2

Ni går gemensamt igenom upplägg med hjälp av powerpointmaterialet, bland annat med bild på frågeställningar att diskutera.

Alternativ 3

Någon annan lösning.

Flera möjligheter att genomföra rollspelet

Förberedelser

Ett rollspel kan genomföras på en rad olika sätt och här kommer några förslag på upplägg för just det här. Först och främst är det viktigt att du funderar över gruppindelningen. Det kan kännas svårt och utmanande att delta i ett rollspel, så låt gärna deltagarna arbeta i sina egna arbetsgrupper om du väljer att dela upp den stora gruppen. Motivera gärna för deltagarna hur viktigt det är att öva och förbereda sig på sådana här situationer. Det är i det här sammanhanget, tillsammans med kollegorna, som det finns möjlighet att pröva och där det inte gör något om det blir fel.

Så här går ett rollspel till

Ett rollspel innehåller tre faser:

1. inledningsfas – deltagarna förbereder sig genom att få instruktioner, fördela roller (till exempel elev, lärare, observatörer) och anordna spelplats
2. spelfas
3. reflektions- och diskussionsfas.

Inledningsfas

Förbered rollspelet innan ni ser filmen om Selma.

Välj ett av följande sätt att genomföra rollspelet på:

- Låt två deltagare spela upp scenen mellan eleven och läraren medan övriga i gruppen är observatörer.
- Dela upp arbetsgruppen i smågrupper på 5–6 personer. Fördela rollerna så att varje grupp har en lärare, en elev och övriga blir observatörer. På det här sättet får alla prova att spela upp scenen med eleven, läraren och vara observatör.

Observatörernas roll är att ge återkoppling på den genomförda scenen. Ha gärna med papper och penna så att observatörerna kan föra anteckningar.

Fördela rollerna.

Se filmen om Selma.

Sätt upp ramarna för rollspelet

Planera en scen där den som spelar läraren ska följa upp Selmas berättelse från samlingen. Bestäm en situation tillsammans, till exempel vilket rum de kan mötas i, vilken tid på dagen och så vidare. Låt de som spelar Selma och läraren förbereda sig en stund för sig själva. Läraren kan förbereda sig genom att läsa igenom frågeguiden. Selma kan bestämma sig för vad det är för våld som hon har upplevt. Det är bra om den som spelar Selma inte svarar på lärarens frågor direkt när rollspelet startar, utan provar att vara tyst eller inte vilja svara till en början.

Spelfas

Själva rollspelet kan vara ganska kort, men ju längre tid det tar för Selma att börja svara på frågorna desto mer får läraren öva sig på att fråga. Den eller de som är observatörer ska noga följa samtalet och gärna också observera rollspelarnas kroppsspråk.

Fundera på om du som kursledare vill delta i rollspelet eller stå helt utanför.

Reflektions- och diskussionsfas

Inled gärna den här fasen med att skådespelarna får berätta hur de upplevde scenen. Därefter kan observatörerna ge sin återkoppling och till sist kan gruppen diskutera utifrån något av förslagen nedan.

Det finns flera sätt att lägga upp en diskussion efter ett rollspel. Du kan välja mellan att be gruppen fritt reflektera över vad som hände i rollspelet eller ge dem specifika frågor att diskutera. Välj vilken inriktning du vill att diskussionerna ska ha under nästa rubrik.

Olika frågeställningar att diskutera

Förslag 1. Fångade rollspelt samtalets dubbla syften?

Att fråga en elev om våld handlar lika mycket om att bekräfta eleven som att inhämta information. Läraren som möter eleven behöver följa upp båda dessa perspektiv och i det här förslaget får deltagarna diskutera hur de kan göra detta.

Blev eleven bekräftad av läraren i rollspelet?

- Vad var det i lärarens sätt och beteende som bekräftade eleven?
- Om det kändes som att eleven inte blev bekräftad – vad kan ha varit orsaken till det?
- Finns det något som deltagarna skulle vilja utveckla för att bekräfta eleven?

Kunde läraren inhämta uppgifter och information om elevens situation?

- Ställde läraren rimliga frågor utifrån elevens ålder?
- Vilka frågor fungerade och vilka fungerade inte?
- Ställde läraren öppna frågor?
- Ställde läraren konkreta frågor?
- Finns det något som deltagarna skulle vilja utveckla för att inhämta information på ett bra sätt?

Avsluta med att sammanfatta diskussionen: Vilket fokus hade mötet mellan eleven och läraren i rollspelet? Bekräfta eleven, inhämta information eller båda?

Förslag 2.

Selma har genom rollspelet fått en röst.

- Vad förmedlade Selma genom den som spelade henne?
- Om ni kunde sätta er in i Selmas situation; vad kände hon och var hon tillräckligt trygg för att våga eller kunna besvara frågorna.
- Vad kan hjälpa en elev i Selmas situation att känna sig trygg? Finns det några konkreta råd att ge?

Förslag 3. Olika metoder beroende på hur misstanken uppkommer

I scenariot som ligger till grund för rollspelet är det elevens signaler, det vill säga Selmas berättelse på samlingen, som väcker lärarens oro. Andra gånger är det läraren som själv upptäcker något som väcker misstanke om utsatthet, exempelvis konstiga blåmärken eller en omsorgspersons beteende.

- Ska lärare bemöta elev på olika sätt och ställa olika sorters frågor beroende på om eleven berättar själv eller om det är något annat som väcker misstankar om våld?

Förslag 4. Hur ser rutinerna ut i er verksamhet?

Diskutera vad som gäller i följande frågor i din och kursdeltagarnas verksamhet. Finns det riktlinjer och rutiner på skolan för

- att dokumentera misstankar om våld?
- samtal med den elev som kan vara utsatt för våld?

Om det finns en sådan rutin:

- Hur ser den ut? Behöver den utvecklas?

Om det inte finns någon sådan rutin:

- Är det något som verksamheten skulle behöva? Om inte, varför?

Låt inte diskussionerna lämna temat

Be deltagarna att stanna upp om du märker att diskussionerna till exempel börjar handla om ifall de ska göra en orosanmälan till socialtjänsten eller inte. Det är viktiga frågor som de gärna kan skriva ner och ta med till tematräff 4 som kommer att handla om agerande.

Avsluta diskussionen

Avsluta gärna diskussionen genom att göra en runda så att alla i gruppen kommer till tals. Du kan be var och en att lyfta en sak som de tar med sig från diskussionen om rollspelet tillbaka till arbetet på skolan.